

MINISTER GOSPODARKI

Warszawa, 29 listopada 2010 r.

DIW-IX-0702-4/10
L.dz. 3369

7 Kwiatkowski
SECRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 1.12.2010
nr. 9501 podpis. Kwiatkowski

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 1.12.10.
nr. 6159 podpis. Borusewicz

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Dzisiaj Panie Ministrze,

Otrzymałszy od Ministra Środowiska - przekazane na jego ręce przy piśmie BPS/DSK-043-2998/10 - złożone na 63. posiedzeniu Senatu w dniu 21 października 2010 r. oświadczenie Pana Senatora Stanisława Bisztygi, w którym zwraca się on do Ministra Środowiska z pytaniem, *jak obecnie wygląda stan działań w zakresie unieszkodliwiania i utylizacji wyrobów azbestowych*, jako organ odpowiedzialny za realizację *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, uprzejmie przedkładam poniższą informację.

W latach 2003-2008 w ramach realizowanego wówczas *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski* prowadzono liczne działania, których celem było wzmocnienie procesu oczyszczania kraju z azbestu. Jednak tempo usuwania wyrobów zawierających azbest było niższe od zakładanego – usunięto w tym okresie około 1 mln ton wyrobów zawierających azbest. Prowadzono natomiast szereg działań legislacyjnych, organizacyjnych i informacyjno-edukacyjnych, mających na celu wspieranie procesu oczyszczania kraju z azbestu. Najważniejsze z nich to:

- 1) wydanie i znowelizowanie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, wydanie sześciu rozporządzeń bezpośrednio regulujących problematykę azbestową, oraz szeregu innych regulacji dotyczących substancji chemicznych i gospodarki odpadami, pośrednio dotyczących problematyki azbestowej;

- 2) upowszechnianie wiedzy dotyczącej szkodliwości azbestu oraz procedur bezpiecznego postępowania przy użytkowaniu oraz usuwaniu wyrobów zawierających azbest, poprzez wydawanie i dystrybuowanie do jednostek samorządu terytorialnego poradników i informatorów;
- 3) powstanie 29 składowisk odpadów przyjmujących do składowania odpady zawierające azbest oraz planowanie rozbudowy ich sieci na terenie kraju;
- 4) analizowanie pojawiających się nowych technologii w zakresie uniecznawiania włókien azbestu w odpadach oraz badanie możliwości ich wykorzystywania w znaczącej dla procesu usuwania azbestu skali;
- 5) analizowanie możliwości wprowadzenia odstępstw od obowiązku usuwania niektórych wyrobów zawierających azbest;
- 6) powstanie dużej ilości małych przedsiębiorstw remontowo-budowlanych świadczących usługi w zakresie eliminowania z użytkowania wyrobów azbestowych i przekazywania wytworzonych odpadów azbestowych na składowiska;
- 7) przeszkolenie 6000 pracowników administracji rządowej i samorządowej, Policji, Straży Pożarnej, Służb Celnych oraz inspektorów Inspekcji Pracy, Nadzoru Budowlanego, Inspekcji Sanitarnej i lekarzy;
- 8) nawiązanie kontaktów międzynarodowych, szczególnie w ramach UE, ułatwiających współpracę w obszarze bezpiecznego usuwania azbestu;
- 9) uruchomienie monitoringu realizacji *Programu* w oparciu o utworzoną bazę danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest;
- 10) utworzenie Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem w Instytucie Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi, prowadzącego badania stanu zdrowia byłych pracowników zakładów, w których stosowany był azbest w produkcji i ludności w rejonach zagrożonych oraz pomiary stężeń włókien azbestu na terenie całego kraju;
- 11) finansowe wspieranie (w formie dotacji) jednostek samorządu terytorialnego w opracowywaniu programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, opracowywaniu dokumentacji oczyszczania miejsc publicznych z wyrobów azbestowych, prowadzeniu działań edukacyjno-informacyjnych i sporządzaniu inwentaryzacji użytkowanych wyrobów zawierających azbest;
- 12) uruchomienie finansowania działań związanych z usuwaniem azbestu w ramach krajowych funduszy ochrony środowiska i ze środków unijnych oraz preferencyjnych kredytów Banku Ochrony Środowiska.

Obecnie realizowany jest program wieloletni pn.: *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* ustanowiony przez Radę Ministrów uchwałą nr 122/2009 z 14 lipca 2009 r., zmienioną uchwałą nr 39/2010 z 15 marca 2010r. W *Programie* utrzymano dotychczasowe cele, określone następująco:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- 2) minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- 3) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele te osiągnane będą przez realizację wzajemnie uzupełniających się zadań, na trzech poziomach (centralnym, wojewódzkim i lokalnym: powiatowym i gminnym), finansowanych ze środków prywatnych i publicznych, w tym ze środków budżetowych pozostających w dyspozycji Ministra Gospodarki.

Minister Gospodarki w celu prawidłowej realizacji zadań określonych w *Programie* współpracuje z ministrami właściwymi do spraw: środowiska, zdrowia, administracji publicznej, finansów publicznych, rolnictwa, rozwoju regionalnego, budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, którzy są odpowiedzialni za realizację poszczególnych zadań na szczeblu centralnym, natomiast marszałkowie województw są odpowiedzialni za realizację zadań programowych na szczeblu wojewódzkim.

Program przewiduje zgrupowanie zadań w pięciu blokach tematycznych:

- 1) Zadania legislacyjne;
- 2) Działania edukacyjno-informacyjne obejmujące: działania skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocenę i promocję technologii uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, organizację szkoleń, seminariów i konferencji;
- 3) Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczania terenów z azbestu na wszystkich szczeblach;
- 4) Monitoring realizacji *Programu* w postaci Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest;

5) Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

Niezadowalające dotychczas tempo usuwania wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest implikowało potrzebę podjęcia działań w celu:

- 1) określenia rzeczywistej ilości użytkowanych wyrobów zawierających azbest;
- 2) przyspieszenia prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 3) zwiększenia wsparcia finansowego tych działań;
- 4) zwiększenia aktywności jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia swoich mieszkańców w procesie usuwania wyrobów zawierających azbest oraz poszukiwania środków finansowych na te działania;
- 5) oczyszczenia z azbestu obiektów użyteczności publicznej, dróg i placów, oraz byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest.

Wszystkie działania podejmowane przez Ministerstwo Gospodarki są ukierunkowane na realizację powyższych celów. W latach 2007-2010 r. ze środków budżetu państwa będących w dyspozycji Ministra Gospodarki na realizację *Programu* udzielano dotacji celowych gminom, powiatom oraz województwom na opracowywanie gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz na lokalne działania edukacyjno-informacyjne. Udzielone jednostkom samorządu terytorialnego w tym czasie wsparcie wyniosło:

- 199 tys. zł w 2007 r.,
- 1.052 tys. zł w 2008 r.,
- 1.885 tys. zł w 2009 r.,
- 2.048 tys. zł w 2010 r.

Ilość oraz łączna kwota dotacji wzrasta z roku na rok. Corocznie dotowane są zarówno ogólnopolskie, jak i lokalne działania edukacyjno-informacyjne, które zwiększają aktywność samorządów i mieszkańców. Udzielane przez Ministra Gospodarki wsparcie na opracowywanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmujących rzetelną inwentaryzację wyrobów zawierających azbest oraz harmonogram ich usuwania stanowią pierwszy krok w procesie pozyskiwania środków finansowych na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Od 2009 r. prowadzone są prace, zarówno legislacyjne, jak i informatyczne, nad wzmocnieniem monitoringu realizacji *Programu* z wykorzystaniem narzędzi informatycznych. Aktualizowana jest baza danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest (www.bazaazbestowa.pl). Baza Azbestowa jest darmowym dla jednostek samorządu terytorialnego narzędziem inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Modernizacja tej bazy umożliwi wdrożenie Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest (ESIP), który powinien zapewnić:

- prezentację wyników inwentaryzacji ilości i przestrzennego rozmieszczenia azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- planowanie i wspomaganie logistyki usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- monitoring procesu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Podstawą ESIP jest wykorzystanie ortofotomapy jako warstwy podkładowej oraz cyfrowej ewidencji gruntów i budynków. Powiązanie ortofotomapy z działkami ewidencyjnymi pozwoli na odniesienie konkretnych budynków do danych adresowych i umożliwi przeprowadzenie szeregu analiz z dokładnością do poziomu działki ewidencyjnej, gminy, powiatu, województwa i kraju. ESIP będzie wykorzystywany do następujących celów:

- przedstawiania wyników inwentaryzacji,
- weryfikacji wyników inwentaryzacji,
- wskazywania lokalizacji „dzikich wysypisk” odpadów azbestowych,
- wskazywania lokalizacji podmiotów zajmujących się usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- przygotowywania map stopnia pilności usuwania azbestu (na podstawie danych przekazanych przez właścicieli, użytkowników obiektów budowlanych),
- przygotowywania map rozmieszczenia wyrobów azbestowych,
- monitoringu realizacji *Programu*.

Prace legislacyjne oraz działania informatyczne są prowadzone równolegle, tak, aby w 2012 r. system był w pełni wdrożony. Sprawozdania oraz dane liczbowe zbierane drogą elektroniczną będą wykorzystywane do opracowywania potrzebnych analiz i ocen, pozwalających na formułowanie właściwych wniosków dotyczących dalszej realizacji zadań *Programu*. Monitoring będzie prowadzony systematycznie przez cały okres realizacji zadań *Programu*.

W latach 2003-2009 Minister Gospodarki kwotą 3,3 mln zł wsparł działania podejmowane przez Ośrodek Referencyjny Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem. Wsparcie finansowe zostanie utrzymane w kolejnych latach tak, aby zapewnić ciągłość cyklicznych analiz stężeń włókien azbestu w powietrzu oraz wzmocnić działania w zakresie zwiększenia wykrywalności chorób azbestozależnych. Do 2015 r. powinna zostać opracowana rzetelna informacja na temat stężeń włókien azbestu w powietrzu na terenie kraju. Dane te powinny stanowić tło dla danych o ilościach i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest na terenie kraju, zaś wspólnie – stanowić wytyczną do podejmowania działań w rejonach wymagających najpilniejszych działań w zakresie oczyszczania środowiska z azbestu.

Monitoring realizacji zadań *Programu* obejmuje gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o usuwaniu azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności dotyczących:

- 1) ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest oraz wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest;
- 2) ilości składowanych odpadów zawierających azbest;
- 3) lokalizacji istniejących i planowanych składowisk odpadów zawierających azbest i ich pojemności oraz stopnia wykorzystania;
- 4) ilości i wyników przeprowadzonych inwentaryzacji oraz oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest i ich lokalizacji na terenie gmin, powiatów i województw;
- 5) przedsiębiorstw posiadających uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu;
- 6) liczby osób pracujących w kontakcie z azbestem;
- 7) liczby pracowników przeszkolonych do pracy w kontakcie z azbestem;
- 8) podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego inicjatyw w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 9) usytuowania miejsc o wysokim stężeniu włókien azbestu w powietrzu;
- 10) ewidencjonowania zmian legislacyjnych dotyczących problematyki azbestowej;
- 11) wdrażania technologii unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych.

Monitoring realizacji zadań *Programu* obejmuje także wskaźniki środowiskowe wynikające z przeprowadzonej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, określone następująco:

- 1) ogólna powierzchnia zajęta przez składowiska i kwatery przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest [ha];
- 2) stan zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu zagrożonych rejonów i okolic obiektów [włókna/m³].

W końcu października 2010 roku w Bazie Azbestowej pracowało 1070 gmin, co stanowi 43% wszystkich gmin w Polsce. Natomiast urzędy marszałkowskie – zbierające dane o wyrobach azbestowych użytkowanych przez osoby prawne – wprowadziły do Bazy Azbestowej dane dotyczące 1205 gmin (49%). Szczególnie interesujące Pana Senatora gminy małopolskie są niewiele aktywniejsze od średniej krajowej (47% pracuje w BA), jednakże urząd marszałkowski zdecydowanie odstaje *in minus* od średniej krajowej (wprowadził dane z 18% gmin Małopolski). Współpracująca z Ministerstwem Gospodarki w monitorowaniu realizacji POKza Federacja Zielonych GAJA podała w swoim raporcie, że 66,7% gmin małopolskich zadeklarowało posiadanie przynajmniej częściowej inwentaryzacji wyrobów azbestowych (przy średniej krajowej 83,2%), natomiast posiadanie gminnego programu usuwania azbestu

zadeklarowało 19,8% gmin małopolskich – przy średniej krajowej równej 37,2%. W istotnym parametrze odsetka gmin wspomagających finansowo usuwanie wyrobów azbestowych Małopolska wypada dobrze – tylko 14,4% gmin deklaruje, że nie uruchomiło takiej pomocy (przy średniej ogólnopolskiej 40,5%).

Odnosząc się do kwestii unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, należy podkreślić, iż na terenie kraju obecnie funkcjonuje 29 składowisk odpadów zawierających azbest (w tym 2 w woj. małopolskim) o łącznej pojemności ok. 1 mln m³. Planowana jest budowa kolejnych 21 składowisk odpadów zawierających azbest (w tym 2 w woj. małopolskim) o łącznej pojemności 3,5 mln m³. Wśród planowanych przedsięwzięć znajduje się także inwestycja w KWK Bogdanka, w ramach której zakłada się składowanie odpadów azbestowych w podziemnych wyrobiskach górniczych. Należy żywić nadzieję, iż uruchomienie tak dużego składowiska przyczyni się do zwiększenia tempa oczyszczania kraju z azbestu oraz zapewni możliwości składowania odpadów azbestowych także sąsiadującym z Lubelszczyzną województwom.

Inną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest są nowe technologie unicestwiania włókien azbestu. Przepisy ustawy o odpadach dopuściły przetwarzanie odpadów azbestowych w urządzeniach przewoźnych. Obecnie trwają prace legislacyjne w Rządowym Centrum Legislacyjnym nad nową ustawą o odpadach, która w swoich założeniach dopuszcza przetwarzanie odpadów zawierających azbest w instalacjach i urządzeniach, w tym w urządzeniach przewoźnych. Nowatorskie technologie wymagają określenia dodatkowych wymagań, które zagwarantują bezpieczeństwo ludzi i środowiska i wyeliminują zagrożenie emisją włóknami azbestu.

Z upoważnienia

MINISTER
z up

Rafał Baniak
PODSEKRETARZ STANU